

Виховна робота як провідна компонента діяльності кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін

Олена Солошенко,
кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін,
Харківський національний університет будівництва та архітектури

До 90-річного ювілею ХНУБА

Ювілей університету — це можливість згадати та подякувати всім, хто зробив внесок у становлення, розвиток та процвітання ХІБІ-ХДТУБА-ХНУБА протягом 90-років його історії. Історія університету — це життя його студентів, викладачів, співробітників та випускників — це історія кожного факультету, кожної кафедри, кожного підрозділу.

Кафедра суспільно-гуманітарних дисциплін наймолодша в університеті: вона була створена в березні 2018 р. шляхом об'єднання кафедри філософії та кафедри українознавства та євроінтеграції. Втім її історія має багатий досвід та нараховує значні досягнення наукової, методичної, педагогічної та виховної роботи за всі роки існування університету.

Кафедрам суспільно-гуманітарного циклу в закладах вищої освіти відводиться особливе місце. Саме такі кафедри найбільш залежні від політичних та соціальних змін в суспільстві. За радянські часи — це кафедри ідеологічного спрямування: перед викладачами ставилися завдання пояснювати та аргументувати наукові засади та правильність політичного курсу радянського керівництва, важливість марксистсько-ленінського вчення про світ та відповідні соціальні та політичні процеси.

Кафедра філософії майже є ровесником університету. Базові навчальні дисципліни, які викладались, були пов'язані з головними сферами філософського знання: історичний та діалектичний матеріалізм, етика, естетика, історія філософської думки, а також логіка, соціологія, правознавство, психологія. У повоєнний час кафедру очолювали: до 1977 р. доцент Д.І. Маріненко, в 1977 — 1993 рр. професор Д.С. Черкашин, в 1993 — 2008 рр. — доцент Л.А. Маленкова, в 2009 — 2018 рр. кафедру очолювала професор, доктор філософських наук О.П. Проценко.

Історія кафедри українознавства та євроінтеграції бере свій початок з 2015 р. Її попередницею вважається кафедра історії КПРС, що була заснована в 1978 р. Після розпаду СРСР та утворення незалежної української держави, кафедра цілком змінила спрямування та зміст своєї освітньої діяльності. Змінювалась і назва кафедри — кафедра українознавства (1993), згодом — кафедра українознавства та політології (1998). Беззмінним керівником цих кафедр був доцент М.В. Корогодів. В 2014 р. керівництво перейшло до О.М. Солошенко, в 2015 р., враховуючи сучасні тенденції вищої освіти та актуальність сьогодення, кафедра отримала назву українознавства та євроінтеграції. В 2018 р. відбулось

об'єднання кафедри філософії та українознавства та євроінтеграції.

В статті зроблена спроба проаналізувати виховний вектор роботи кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін, яка має багаторічний досвід поєднання освітньої та виховної діяльності.

Вища освіта сьогодення призначена не лише надавати певний обсяг знань, навичок та умінь, а перш за все виховувати креативну особистість, здатну критично мислити, постійно навчатися та розвиватися. Вимога часу для ЗВО — підготовка висококваліфікованих, інтелектуально розвинених, конкурентоздатних фахівців, гідних громадян української держави. В статті 26 Закону «Про Вищу освіту» наголошено, що серед інших основних завдань вищого навчального закладу є формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства [2].

На всіх етапах історії кафедра суспільно-гуманітарних дисциплін завжди була і залишається флагманом організації виховної роботи в ХНУБА. Варто зазначити, що всі навчальні дисципліни, які викладаються на кафедрі, а їх близько 20, мають виховну компоненту, реалізують загальні компетентності, навички *soft skills*.

Зазначимо, що в умовах глобалізації сучасний ринок праці вимагає не тільки висококваліфікованих професійних фахівців, а і високоерудованих випускників. Сучасний динамічний розвиток науки і техніки, активні політичні та соціально-економічні процеси в суспільстві обумовлюють формування спеціаліста нової формації, який відтворює знання не тільки на репродуктивному рівні, а вміє незалежно мислити, приймати альтернативні рішення, творчо діяти, мати, таким чином, широкий спектр загальних та універсальних компетентностей, без

реалізації яких він не зможе в повній мірі бути конкурентоздатним на ринку праці.

Велика кількість компетентностей сучасного фахівця — випускника ЗВО — є комплексне, органічне поєднання професійних знань, достатнього інтелектуального рівня, соціалізації молоді людини в суспільстві, наявності правових, етичних та моральних норм поведінки тощо.

Саме соціокультурні, комунікативні, громадянські компетентності в різних проявах забезпечують комфортне функціонування в соціумі. Сформуванню, вихованню відповідний «технічний талант» без гуманітарної освіти неможливо. Саме тому важливим напрямом розвитку сучасної вищої освіти в технічному університеті є гуманізація освітнього процесу.

Гуманітарна складова є важливим і необхідним елементом сучасного освітнього процесу в технічних ЗВО: у статті 47 Закону України «Про вищу освіту» зазначається: «освітній процес — це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі ... та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості» [2].

Підкреслимо, що не ретрансляція гуманітарних знань, а саме формування вмінь самостійно аналізувати та мислити — ось надскладне завдання для освіти, яке набагато важче реалізувати, ніж підготувати гарного фахівця своєї справи. Сучасний світ потребує фахівців, які можуть дивитися в майбутнє, вільно спілкуватися та працювати з іншими людьми. Гуманітарна підготовка сприяє асоціативному мисленню, формує інтелект, психологічні навички роботи в команді, спілкуванні, плекає творчість, знайомить із шкалою цінностей тощо. Сучасні роботодавці орієнтуються на те, що кандидат матиме десятки різноманітних вмінь: здатність креативно мислити й управляти часом, працювати в команді, володіти адаптивними програмами, вміння прогнозувати та інше. Такі

вміння у країнах Європейського Союзу називають м'якими навичками (soft skills). Часто м'які навички називають також універсальними або функціональними компетентностями. Soft skills мають достатнє широке коло: мовні, громадські, підприємницькі, комунікативні, життєві когнітивні та інформаційні та інші.

Навчальні дисципліни, які викладаються на кафедрі, цілком забезпечують формування навичок soft skills. Наприклад, мовна компетентність, зокрема володіння рідною мовою, закріплюється на практичних заняттях, засіданнях наукового гуртка кафедри, круглих столах, освітньо-виховних заходах тощо. Студенти висловлюють власні думки, доводять власну точку зору, вчать дискутувати. Також реалізуються технічні та медіа soft skills: студенти готують презентації, медіа- та відеороботи, аудіоесе, розвивають письменницькі навички. При створенні студентами відеоконференцій в zoom при дистанційному навчанні закріплюються організаційні навички.

Навчальні дисципліни «Народна психологія та суспільні комунікації» та «Духовні цінності людини інформаційного суспільства», «Соціальні інститути» напряду пов'язані із комунікативними, інформаційними та життєвими компетентностями. «Філософія і логіка» — розвиває когнітивні soft skills. Громадські універсальні компетентності забезпечуються всіма навчальними дисциплінами кафедри, зокрема правовими — «Правознавство», «Конституційне право та врядування», «Соціальна відповідальність» та інші.

Дисципліни політологічного («Політологія», «Політичні процеси та інститути», «Глобальні проблеми сучасної цивілізації»), історичного («Україна в Європі та світі», «Націогенез та державотворення українців» «Україна в сучасному світі»), культурологічного («Культура України») спрямування також розвивають та закріплюють різноманітні громадські soft skills здобувачів вищої освіти.

Сьогодні в процесі поширення системи європейських цінностей конче важливо

зберігати українські традиції, культурні та історичні надбання, спадщину минулих поколінь. Сучасна молодь повинна знати закономірності культурного, політичного, економічного розвитку, вміти їх застосувати у повсякденні.

Студентський вік — це період становлення особистості, активної громадянської позиції, обґрунтування віри у власні сили, формування суспільної свідомості, комунікативної взаємодії, засвоєння моральних та гуманістичних цінностей людства. І саме професійні викладачі соціально-гуманітарних дисциплін, користуючись науковим підґрунтям, повинні нетенденційно, врівноважено пояснити та допомогти сформуванню соціальних та суспільних орієнтирів, власний погляд студентів на події, що відбуваються поряд з нами. Важливо показати студентам механізми сталого розвитку демократичного суспільства з проблемами та досягненнями сьогодення і перспективами на майбутнє. Сучасний педагог вищої школи — висококваліфікований фахівець, науковець та методист, компетентний, толерантний, креативний інтелектуал.

Отже, кафедра суспільно-гуманітарних дисциплін, виходячи із специфіки навчальних дисциплін та високого фахового рівня її викладачів, успішно вирішує задачі як ґрунтовної гуманітарної підготовки студентів, забезпечення формування загальних та універсальних компетентностей випускників, так і результативно реалізує виховну складову освітнього процесу в університеті.

У ЗВО система виховання студентів має розгалужену структуру і охоплює такі основні напрями: національно-патріотичне виховання (формування національної свідомості і відповідальності за долю України; виховання любові до рідної землі, її історії, відновлення і збереження історичної пам'яті; виховання бережливого ставлення до національного багатства країни, мови, культури, традицій); інтелектуально-духовне виховання (розвиток пізнавального інтересу, творчої активності; виховання потреби самостійно здобувати знання; ре-

алізація особистісного життєвого вибору та побудова професійної кар'єри на основі здібностей і знань, умінь і навичок; виховання здатності формувати та відстоювати власну позицію); громадянсько-правове виховання (прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина; виховання поваги до Конституції, законів України, державних символів України; виховання громадянського обов'язку перед Україною, суспільством; формування політичної та правової культури особистості; залучення студентської молоді до участі у добровільних акціях і розвитку волонтерського руху); моральне виховання (формування почуття власної гідності, честі, свободи, рівності, працелюбності, самодисципліни; засвоєння моральних норм, принципів, категорій, ідеалів суспільства на рівні власних переконань; становлення етики міжнетнічних відносин та культури міжнаціональних стосунків); екологічне виховання; естетичне виховання (розвиток естетичних потреб і почуттів; формування у молоді естетичних поглядів, смаків, які ґрунтуються на українських народних традиціях та кращих надбаннях світової культури); трудове виховання; фізичне виховання та утвердження здорового способу життя [3, с. 7, 10].

Як бачимо, реалізація більшості напрямів безпосередньо пов'язана із соціально-гуманітарним циклом підготовки здобувачів вищої освіти. В сучасних умовах особливе місце відводиться національно-патріотичному вихованню студентства. Серед принципів патріотичного виховання варто окремо звернути увагу на принцип історичної і соціальної пам'яті, спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців.

В Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді визначена мета патріотичного виховання, яка серед інших складових передбачає утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України.

Вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу в загальній системі вищої технічної освіти забезпечує формування особистості із сталою громадянською позицією, усвідомленням своєї належності до українського народу, наявністю національної самосвідомості, орієнтацією на цінності європейської цивілізації, що є важливою складовою реалізації «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді». В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації. Духовна сила нації, її міць, морально-патріотичний потенціал народу залежать від того, наскільки збережені, глибоко усвідомлені й відчуті всі культурні, духовні, державницькі традиції та здобутки минулих століть [6].

Викладачі кафедри тісно співпрацюють з Музейно-виставочним комплексом ХНУБА (директор М.О. Білостоцький), до складу якого ввійшов Центр військово-патріотичного виховання ХНУБА. Центр було утворено з метою виховання громадянина — патріота України, утвердження любові до Батьківщини, духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань українського народу, наслідування найкращих прикладів мужності та звитяги борців за свободу та незалежність України як з історичного минулого, так і захисників, які сьогодні відстоюють суверенітет та територіальну цілісність держави у боротьбі із зовнішньою агресією, а також визначення ефективних механізмів системної взаємодії Центру, як осередку громадянського суспільства, з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, організаціями, установами, закладами, у питаннях національно-патріотичного виховання із залученням для цих завдань представників громадськості [4, с. 3]. Щорічно на базі Музейно-виставочного комплексу та Центру військово-патріотичного виховання ХНУБА відбуваються заходи до

Дня захисника України (14 жовтня), Дня Гідності та Свободи (21 листопада), Дня Українського добровольця (14 березня) та інших важливих дат.

Наприклад, до Дня Гідності та Свободи, в листопаді 2018 р. було організовано персональну художню виставку ветерана АТО Сергія Миколайовича Пущенко під назвою «Портрети добровольців на війні». В межах даного заходу, за ініціативою Я.М. Кунденко, доцента кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін — керівника Кіноклубу ХНУБА, було проведено студентський круглий стіл «Особистість в граничному стані війни». До Дня українського добровольця в березні 2019 р. Музей історії ХНУБА та кіноклуб ХНУБА у взаємодії з Харківською громадською організацією з захисту тварин «Разом» (викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін ХНУБА, голова ГО «Зоозахисне об'єднання «Разом» — О.В. Кравченко) розпочали серію фотовиставок. Відкриття виставки мало своє продовження у зацікавленому обговоренні проблем, пов'язаних з участю тварин у війні: на засіданні кіноклубу ХНУБА було проведено міжвузівський круглий стіл «Брати по війні». В жовтні 2019 р. до Дня захисника України студенти відвідали виставку художника — захисника Вітчизни Ю. Нерослика: підготували доповіді-презентації, виступили з медіа-проектами. В лютому 2020 р. М.О. Білостоцький та Я.М. Кунденко презентували аналогічну виставку у приміщенні Верховної Ради України.

Ознайомлення студентів із важливими історичними датами, подіями та персоналіями світу та України у вигляді тематичних занять, проблематики для наукових досліджень чи інформаційних повідомлень, відвідування музеїв та виставок вже давно увійшли до освітнього процесу при викладанні дисциплін гуманітарного циклу нашою кафедрою.

З метою формування в студентів історичної пам'яті, національної свідомості і самосвідомості, національної гідності, глибоких патріотичних почуттів, в межах науково-дослідницької діяльності сту-

дентів кафедрою успішно опрацьована методика студентських наукових досліджень засобами «усної історії». Актуальну методичку опису подій очима очевидців, їх спогадами, враженнями, емоціями широко використовують у новітніх дослідженнях сучасні гуманітарні науки. Відновлення та збереження сторінок родинної історії на пряму пов'язане спадкоємністю поколінь.

Зауважимо, що провідні напрямки виховної роботи кафедри ґрунтуються на основних положеннях нормативних документів та щорічного Плану виховної роботи ХНУБА і передбачають: формування громадянської позиції та патріотизму, культивування кращих рис української ментальності, прищеплення поваги до прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, честі, свободи, працелюбності, становлення етики міжжетнічних та міжнаціональних відносин, виховання любові до рідної історії, відновлення і збереження історичної пам'яті та культури тощо.

Соціально-гуманітарні дисципліни достатньо «мобільні»: в межах робочих програм є можливість коригувати або уточнювати змістовну частину курсів у відповідності до актуальності сьогодення, зокрема, розширеного або поглибленого висвітлення питань щодо вшанування ювілейних та важливих подій, особистостей, періодів чи дат з української та світової історії. Так, щорічно відбувається коригування тематики навчальних дисциплін щодо вшанування Днів партизанської слави, українського козацтва, Соборності України, пам'яті жертв Голокосту, пам'яті героїв Крут, Дня Європи тощо. Студентам пропонується відповідна проблематика для обговорення на семінарах, оновлюється та доповнюється тематика їх науководослідної роботи, проводяться тематичні засідання Студентського наукового товариства кафедри тощо.

План виховної роботи університету враховує рекомендації щодо виконання листів, постанов та розпоряджень про проведення заходів для відзначення

ювілейних та пам'ятних дат, важливих подій в Україні та світі. Кафедра суспільно-гуманітарних дисциплін бере найактивнішу участь у організації та проведенні відповідних заходів. Традиційно у листопаді дри проводяться тематичні бесіди з нагоди вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932 — 1933 рр. за темами: «Скорботна пам'ять поколінь», «Правда про ті роки», «Геноцид українського народу», «Голодомор та його наслідки для українського суспільства», «Голодомор на Слобожанщині». На відзначення 100-річчя утворення української Центральної Ради та подій Української революції 1917 — 1921 рр. в межах роботи Студентського наукового товариства кафедри «Кліо» була створена студентська проблемна наукова група під керівництвом старшого викладача С.С. Романової. Учасники групи досліджують таку проблематику: розвиток культури на українських землях в добу революції; Українська державність в історичній ретроспективі: від незалежності до нації; державна символіка України часів Української революції 1917 — 1921 рр. та сучасні державні символи України; Українська революція 1917 — 1921 рр.

Традиційно у грудні 2019 р. у ХНУБА проводиться «Тиждень права» (керівник та організатор доцент Л.А. Касинюк). Серед багаточисельних заходів найбільшу зацікавленість студентів мають вирішення практичних юридичних завдань та засідання студентської наукової групи (гуртка «Право»). Тема обговорення в 2019 р.: «Загальна декларація прав людини і її історичне значення».

Участь студентів у відповідних заходах має як освітнє, так і велике виховне значення: формуються власна думка, толерантність, правова культура тощо.

Кафедра розробляє комплексну проблематику національного державотворення, етнонаціональних відносин, євроінтеграційних процесів, формування та розвиток соціально-культурних, освітніх, правових, конституційних, політичних процесів української історії та сучасності через призму виховної роботи у ЗВО.

Актуальною складовою сучасного виховного процесу у закладах вищої освіти є висвітлення процесу євроінтеграції як цивілізаційного вибору України з метою формування європейських цінностей, досягнення стабільності демократичної політичної системи, поглиблення культури демократії, поваги до прав людини; гармонізація законодавства України до стандартів ЄС тощо. Це вдало реалізується при викладанні навчальних дисциплін (спецкурсів) відповідної проблематики: «Україна в Європі та світі», «Глобальні проблеми сучасності» та інші. У 2019/2020 навчальному році кафедра отримала перший позитивний досвід викладання нової дисципліни «Європейська та євроатлантична інтеграція України» студентам механіко-технологічного факультету.

Викладачі кафедри проводять інформаційні заходи щодо європейської інтеграції України, приділяють увагу виникненню та розвитку євроінтеграційних процесів в економіці, політиці, гуманітарній сфері тощо. У гуртожитку № 4 санітарно-технічного факультету проводяться круглі столи за участю викладачів кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін та студентів факультету (організатор заходів — відповідальний секретар Ради з організації виховної діяльності ХНУБА Ю.В. Зайончковський). В травні-червні 2020 р. викладачі кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін в дистанційному режимі з використанням комунікаційного програмного забезпечення Zoom організували обговорення актуальних питань історії та сьогодення Об'єднаної Європи: досягнень, проблем та перспектив євроатлантичної інтеграції України, присвячених Дню Європи в Україні.

Важливим завданням університетської освіти є виховання фахівця, що відрізняється толерантністю і терпимістю до різних думок, поглядів і переконань, неупередженістю у ставленні до оточуючих і подій. Виховання толерантності у студентів є важливою умовою для подальшої гуманізації й демократизації суспільства. Сучасне студентство як майбутня інте-

лектуальна еліта країни може і повинне стати активним провідником ідей толерантності, гарантуючи цим стабільний розвиток суспільства. Адже коректність і толерантність не лише запобігають соціальним конфліктам — вони сприяють гармонійності міжособистісних стосунків, пошуку діалогу з релігійних, національних, мовних, статусних питань [5].

Не менше уваги у виховній роботі варто приділяти протидії расизму, ксенофобії та екстремізму. Освітньо-виховні заходи кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін спрямовані на формування системи поглиблених знань, вмінь та навичок щодо форм і методів протидії ксенофобії, расизму та екстремізму як соціальним проблемам, притаманним сучасному суспільству, усвідомлення необхідності формування толерантного ставлення до представників інших культур.

Проблема гендерної рівності розглядається в контексті прав людини і є однією із провідних напрямків виховної роботи у ЗВО. З метою практичної допомоги викладачам та студентам щодо впровадження ідей гендерної рівності у освітньо-виховний процес в листопаді 2011 р. було створено Центр гендерної освіти ХНУБА (керівник кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін Т.В. Арзуманова). Центр спрямовує свою роботу на організацію популяризації ідей гендерної рівності, підтримку громадських та державних просвітницьких гендерних ініціатив.

Основним напрямком роботи Центру визначена організація студентської наукової роботи за гендерною проблематикою. Щорічно проводиться низка заходів (круглих столів, семінарів, дискусійних клубів, студентських конференцій). Традиційно ЦГО ХНУБА бере участь у заходах Всесвітньої акції «16 днів проти насильства», зокрема проводяться студентські наукові читання — «Гендерні проблеми в сучасній Україні: історичний, соціальний та культурологічний аспекти»; диспути по проблемах: «Протидія

насильству в родині», «Подолання гендерних стереотипів — крок до європейських цінностей», «Скажи «ні» дискримінації в суспільстві», «Боротьба із СНІДом в українському суспільстві».

Вмежах роботи ЦГО проводяться засідання круглих столів «Європейський досвід та перспективи розвитку України: політичний, історичний, гендерний аспекти дослідження», «Жіноча історія українського суспільства», «Вивчення історії радянського суспільства методами усної історії» та інші. Значну роль в організації виховної роботи ЦГО мають гендерні кінозали та обговорення кінострічок. Таким чином, Центр гендерної освіти ХНУБА орієнтований на організацію наукової та виховної роботи в студентському середовищі.

Зрозуміло, що освітньо-виховний процес України спрямовано на інтелектуальний, всебічний розвиток сучасної молоді, розширення її світогляду, вдосконалення відповідних особистісних та професійних якостей. Проте не меншої уваги потребує становлення духовної та естетичної сфери майбутніх фахівців: формування естетичних понять, смаків та ідеалів, ставлення до природи, мистецтва, суспільства, побуту, спілкування, взаємовідносин. При вивченні дисциплін культурологічного спрямування викладачі кафедри традиційно організовують відвідування студентами музеїв та виставок міста: Харківський художній музей, Харківський історичний музей ім. М. Сумцова, Будинок народної творчості, муніципальну галерею та інші та відвідування театрів: ХНАТОБ ім. М. Лисенка, ХДАРДТ ім. О.С. Пушкіна, ХУДТ ім. Т.Г. Шевченка, Ляльковий театр. Обговорення вражень та обмін думками після відвідування культурних закладів доводить, що музеї та театри є одним із чинників, які формують особистість: живе слово акторів надихає глядача, змушує замислитись над важливими проблемами суспільства, дарує незабутні миті прекрасного, життєву енергію і натхнення, сприяє формуванню у молоді моральних та духовних цінностей, розуміння місця

та ролі української культури в світовій системі [1].

Значну виховну роботу зі студентами проводять куратори академічних груп. В останні роки в систему роботи зі студентами були введені куратори-наставники. Куратори академічних груп на зустрічах зі студентами завжди розглядають питання, які стосуються освітнього процесу: аналіз відвідуваності і якість навчання, шляхи його поліпшення; умови проживання в гуртожитку, виконання правил внутрішнього розпорядку в університеті та гуртожитку; профорієнтаційна робота; інформування про накази ректора і розпорядження деканату тощо. Куратори-наставники зосереджують увагу на національно-патріотичному, естетичному, духовному вихованні студентської молоді.

В роботі кураторам допомагає Рада організації виховної діяльності, яка координує та вирішує нагальні виховні проблеми, що розглядаються на університетському семінарі кураторів. Викладачі кафедри доповнюють та розширюють тематику інформаційно-довідкових матеріалів, які щорічно видаються в університеті на допомогу кураторів.

Таким чином, виховна робота кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін є багатовекторною та відіграє важливу роль в освітньому процесі. Кафедра проводить різнопланові освітньо-виховні заходи, які здійснюються викладачами у відповідності до Плану виховної роботи ХНУБА та призначені сприяти формуванню свідомого громадянина-патріота сучасної держави та своєї Alma Mater, толерантної, суспільної людини, компетентного фахівця, естетично і духовно розвиненої особистості.

Література

1. *Виховна система ХНУБА: нові підходи та технології реалізації*. Інформаційно-довідкові матеріали ; за ред. Д.Л. Чередніка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://kstuca.kharkov.ua/normatyvni_documenty_universytetu/191-zagalni-dokumenti.html

2. *Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII / Сайт Міністерства освіти та науки України*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>.

3. *Організація виховної роботи у вищих навчальних закладах: посібник з нормативно-правових документів* ; за ред. М.П. Хоменка. Київ : Аграрна освіта, 2009. 88 с.

4. *Положення про Центр військово-патріотичного виховання Харк. нац. ун-ту будівництва та архітектури*. Харків : ХНУБА, 2019. 9 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://kstuca.kharkov.ua/wp-content/uploads/2019/normatyvni_documenty_universytetu/191-zagalni-dokumenti/polozhennia_pro_cvpv.pdf

5. *Прибиткова Н. О. Виховання толерантності у студентської молоді в умовах соціально-економічних перетворень*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <file:///C:/Users/Downloads/PvtREAJNKQRlhG3r8J-f152bPMtMrqk.pdf>

6. *Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді* : наказ МОН № 641 від 16.06.15 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS24863>

04.09.2020

Відомості про автора

Солошенко Олена Михайлівна — кандидат історичних наук, доцент, завідувачка кафедри суспільно-гуманітарних наук, Харківський національний університет будівництва та архітектури, Харків, Україна; e-mail: soloshenkoelena@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2877-0237>; Google Scholar